

ĐẨY MẠNH CHUYỂN ĐỔI SỐ TRONG HOẠT ĐỘNG XUẤT BẢN Ở VIỆT NAM

ThS. LÊ THỊ PHƯƠNG*

Tóm tắt: Chuyển đổi số là xu thế tất yếu và là nhiệm vụ chiến lược của ngành xuất bản Việt Nam hiện nay. Quá trình này không chỉ góp phần đổi mới phương thức sản xuất, mà còn đóng vai trò quan trọng trong việc lan tỏa tri thức, bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng và đáp ứng nhu cầu đọc - học - tiếp nhận thông tin của công chúng hiện đại. Trong những năm gần đây, hoạt động số hóa sách, phát hành qua nền tảng trực tuyến và sách nói có sự gia tăng trưởng nhanh, song vẫn còn có những hạn chế nhất định. Trên cơ sở phân tích xu thế, thực trạng chuyển đổi số ngành xuất bản Việt Nam, bài viết đề xuất một số định hướng đẩy mạnh chuyển đổi số trong hoạt động xuất bản ở Việt Nam thời gian tới.

Từ khóa: chuyển đổi số; hoạt động xuất bản; định hướng

Ngày nhận: 12/4/2025

Ngày phản biện: 10/5/2025

Ngày duyệt đăng: 08/6/2025

1 Chuyển đổi số trong xuất bản Việt Nam: Xu thế tất yếu trong kỷ nguyên số

Trong tiến trình phát triển của văn minh nhân loại, mỗi cuộc cách mạng khoa học - kỹ thuật đều tạo ra những bước ngoặt làm thay đổi căn bản phương thức sản xuất, lưu thông và tiêu thụ tri thức. Nếu việc phát minh ra nghề in (thế kỷ XV) mở đầu cho “thời đại Gutenberg” - khi tri thức được nhân bản hàng loạt, thì sự ra đời của internet, trí tuệ nhân tạo (AI) và công nghệ số đầu thế kỷ XXI đang tạo nên một “cuộc cách mạng Gutenberg lần

thứ hai”. Trong bối cảnh đó, chuyển đổi số không chỉ là xu hướng phát triển công nghệ, mà đã trở thành một quy luật khách quan, yêu cầu tất yếu của mọi lĩnh vực, trong đó có hoạt động xuất bản.

Đại hội XIII của Đảng đã chỉ rõ: “Phát triển nhanh và bền vững dựa chủ yếu vào khoa học công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số”¹. Đây là định hướng chiến lược có ý nghĩa thời đại, thể hiện tầm nhìn của Đảng về sự chuyển dịch từ mô hình phát triển dựa vào khai thác nguồn lực vật chất sang mô hình phát triển dựa trên tri thức, đổi mới sáng tạo và công nghệ. Trong dòng chảy đó, ngành xuất bản tiếp tục có vai trò quan trọng, bởi hoạt động xuất bản chính là quá trình “sản xuất tri thức” - một thành tố cốt lõi

* Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật.

của nền kinh tế tri thức mà Đảng ta đang chủ trương xây dựng.

Dự thảo các văn kiện trình Đại hội XIV của Đảng nhấn mạnh: “Hiện đại hóa cơ sở vật chất phục vụ công tác tuyên truyền, báo chí, xuất bản đáp ứng yêu cầu hội nhập quốc tế trong kỷ nguyên số”². Định hướng về đẩy mạnh chuyển đổi số trong hoạt động xuất bản gắn với chiến lược tổng thể về xây dựng nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc trong thời đại số.

Theo báo cáo *Digital 2024: Vietnam*, tính đến tháng 01/2024, Việt Nam có 78,44 triệu người dùng internet, tương đương 79,1% dân số, với thời gian sử dụng trung bình gần 7 giờ mỗi ngày³. Sự dịch chuyển mạnh mẽ sang không gian mạng đã làm thay đổi sâu sắc hành vi đọc, học tập và tiếp nhận tri thức của công chúng: từ “đọc giấy” sang “đọc số”, từ tiếp cận đơn tuyến sang tương tác đa chiều. Khi tri thức và thông tin được số hóa, xuất bản phẩm tất yếu phải bước vào không gian số - nơi công chúng đang hiện diện. Ở đó, thông tin, tri thức và văn hóa không còn giới hạn trong không gian vật lý, mà đã hoàn toàn chuyển dịch lên môi trường mạng. Công chúng, nhất là thế hệ trẻ, ngày nay có xu hướng đọc sách qua thiết bị di động, nghe sách nói khi di chuyển, học qua nền tảng trực tuyến - những hành vi mà mô hình xuất bản truyền thống khó có thể đáp ứng hiệu quả. Nếu không đẩy mạnh chuyển đổi số, ngành xuất bản sẽ đứng trước nguy cơ rút lui khỏi không gian công chúng; thậm chí đánh mất vị thế trong “cuộc cạnh tranh tri thức”.

Không chỉ xuất phát từ nhu cầu công chúng, chuyển đổi số còn là yêu cầu tự thân để ngành xuất bản nâng cao năng suất, hiệu quả và năng lực cạnh tranh. Trong mô hình truyền thống, chi phí in ấn, lưu kho, vận chuyển và phát hành chiếm tỷ trọng lớn, trong khi doanh thu bị giới hạn bởi không gian phân phối. Ngược lại, xuất bản số giúp tối ưu chi phí, rút ngắn chu trình sản xuất, mở rộng phạm vi lan tỏa nội dung ra ngoài biên giới quốc gia. Ở Việt Nam, nếu như năm 2015, cả nước mới chỉ có hơn 1.000 đầu sách điện tử được xuất bản thì năm 2022, toàn ngành có 3.200 đầu sách và năm 2023 đã tăng lên 4.600 đầu sách điện tử được xuất bản. Số lượt nghe sách nói năm 2023 đạt 40 triệu lượt, tăng 25% so với năm 2022. Doanh thu toàn thị trường sách nói đạt khoảng 120 - 130 tỷ đồng, chiếm khoảng 3% tổng doanh thu toàn ngành⁴. Những con số đó phản ánh xu thế tất yếu: xuất bản số đang phát triển mạnh mẽ trong nền xuất bản hiện đại.

Tuy nhiên, điều quan trọng hơn cả là chuyển đổi số trong xuất bản Việt Nam không chỉ mang ý nghĩa công nghệ, mà còn mang ý nghĩa chính trị và tư tưởng sâu sắc. Chỉ thị số 44-CT/TW ngày 16/4/2020 của Ban Bí thư nêu rõ: “Nâng cao chất lượng chính trị, khoa học, tính thực tiễn, tính chiến đấu của sách lý luận, chính trị, đáp ứng yêu cầu của công tác tư tưởng trong tình hình mới. Tích cực đổi mới, nâng cao chất lượng sách lý luận chính trị, bảo đảm đa dạng về hình thức, phong phú về thể loại, nhằm đáp ứng tốt hơn nhu cầu của cán bộ, đảng viên và các tầng lớp nhân dân”. Trong bối cảnh toàn cầu hóa thông tin, không gian mạng đã và

đang trở thành “mặt trận mới” của cuộc đấu tranh tư tưởng, nơi các thế lực thù địch triệt để lợi dụng các phương tiện truyền thông xã hội để phát tán các quan điểm sai trái, xuyên tạc chủ trương, đường lối của Đảng, chính sách, pháp luật của Nhà nước. Nếu ngành xuất bản, đặc biệt là xuất bản sách lý luận, chính trị không hiện diện mạnh mẽ trên môi trường số, không chiếm lĩnh không gian mạng bằng các sản phẩm tri thức có giá trị lý luận và thực tiễn, thì khoảng trống đó sẽ bị lấp át bởi các nguồn thông tin phản văn hóa, phản động, phi lý luận. Chính vì vậy, chuyển đổi số trong ngành xuất bản Việt Nam phải được nhìn nhận như một nhiệm vụ cấp thiết, gắn liền với bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, xây dựng và củng cố niềm tin xã hội, định hướng giá trị con người Việt Nam trong thời đại mới.

Tư tưởng Hồ Chí Minh đã chỉ ra nền tảng vững chắc cho định hướng đó: Văn hóa phải soi đường cho quốc dân đi⁵. Trong thời đại số,

“con đường văn hóa” đó không còn giới hạn trong sách giấy, mà đã mở rộng ra các nền tảng số, cơ sở dữ liệu và thư viện số - nơi ánh sáng tri thức có thể đến nhanh hơn, rộng hơn, sâu hơn với mọi tầng lớp nhân dân. Xuất bản số hóa các tri thức lý luận, chính trị, khoa học chính là cách hiện thực hóa tư tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng “xã hội học tập” và “con người mới xã hội chủ nghĩa” trong điều kiện mới.

Bởi vậy, nói chuyển đổi số trong xuất bản Việt Nam là xu thế tất yếu, chính là khẳng định một quy luật khách quan: khi đất nước bước vào kỷ nguyên số, mọi lĩnh vực của đời sống chính trị - xã hội đều phải được hiện đại hóa để đáp ứng yêu cầu của công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc, trong đó có hoạt động xuất bản. Đây không chỉ là con đường đổi mới mô hình hoạt động, mà còn là phương thức để ngành xuất bản tiếp tục khẳng định vai trò tiên phong trên mặt trận văn hóa - tư tưởng, góp phần xây dựng

nền văn hóa Việt Nam tiên tiến, đậm đà bản sắc dân tộc trong kỹ nguyên số.

2. Thực trạng chuyển đổi số trong ngành xuất bản Việt Nam hiện nay

Từ năm 2020 đến nay, thực tiễn chuyển đổi số trong ngành xuất bản Việt Nam phản ánh một giai đoạn vận động mạnh mẽ, vừa mang tính thử nghiệm, vừa ghi nhận những bước tiến rõ rệt về nhận thức, thể chế, hạ tầng công nghệ và phương thức tổ chức hoạt động. Dưới tác động của các chính sách vĩ mô như: Chương trình Chuyển đổi số quốc gia đến năm 2025, định hướng đến năm 2030 (Quyết định số 749/QĐ-TTg ngày 03/6/2020 của Thủ tướng Chính phủ), Chiến lược phát triển văn hóa Việt Nam đến năm 2030 (Quyết định số 1909/QĐ-TTg ngày 12/11/2021 của Thủ tướng Chính phủ) và Chỉ thị số 44-CT/TW ngày 16/4/2020 của Ban Bí thư về đổi mới, nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác xuất bản, phát hành và nghiên cứu, học tập sách lý luận, chính trị, ngành xuất bản nước ta đã chuyển từ “giai đoạn khởi động” sang “giai đoạn triển khai có trọng điểm”. Ở giai đoạn này, chuyển đổi số được nhìn nhận không chỉ là một giải pháp công nghệ mà là một chiến lược phát triển bền vững, gắn liền với nhiệm vụ chính trị, tư tưởng, văn hóa của quốc gia.

Theo Báo cáo tổng kết năm 2023 của Cục Xuất bản, In và Phát hành, toàn ngành có 4.600 cuốn sách điện tử xuất bản, tăng 31,4%, đưa tỷ lệ sách điện tử/tổng số xuất bản phẩm đạt 15,3% (vượt 12% so chỉ tiêu đề ra). Tỷ lệ nhà xuất bản đăng ký hoạt động xuất bản phẩm điện tử đạt 40,3% (vượt 20% so với kế hoạch)⁶. Những con số trên là

tín hiệu tích cực cho thấy quá trình số hóa tri thức đang dần trở thành xu hướng chủ đạo trong ngành xuất bản.

Đáng chú ý, trong giai đoạn 2020 - 2024, mặc dù chiếm tỷ trọng chưa cao (chưa đến 10% tổng doanh thu ngành), song doanh thu từ mảng sách điện tử và sách nói (audiobook) vẫn tăng trung bình từ 20 - 25%/năm. Chỉ trong 6 tháng đầu năm 2024, doanh thu bán sách trên nền tảng TikTok đạt 600 tỷ đồng, cho thấy sức ảnh hưởng ngày càng lớn của các nền tảng mạng xã hội tới hoạt động phát hành sách. Bên cạnh đó, sách nói đạt hơn 40 triệu lượt nghe, tăng 25% so với năm 2022, với doanh thu đạt khoảng 80 tỷ đồng⁷. Đây là minh chứng rõ nét cho sự thay đổi sâu sắc trong hành vi tiếp nhận tri thức của công chúng.

Về hạ tầng kỹ thuật và quy mô tổ chức, tính đến tháng 11/2024, cả nước có 31/57 nhà xuất bản đăng ký hoạt động xuất bản điện tử (chiếm 54,4%), tăng đáng kể so với 24/57 nhà xuất bản (chiếm 42,1%) vào năm 2023⁸. Trong đó, một số đơn vị tiên phong như Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật, Nhà xuất bản Trẻ, Nhà xuất bản Giáo dục Việt Nam, Nhà xuất bản Đại học Quốc gia Hà Nội đã hình thành mô hình “xuất bản - phát hành - phục vụ” trên nền tảng số, góp phần định hình hệ sinh thái xuất bản hiện đại.

Đặc biệt, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật - đơn vị sự nghiệp của Trung ương Đảng, có chức năng là cơ quan xuất bản lý luận, chính trị của Đảng và Nhà nước đã chủ động triển khai nhiều chương trình số hóa có quy mô lớn: xây dựng nền tảng phát hành sách trực tuyến trên các trang: stbook.vn,

thuviencoso.vn, sachquocgia.vn, ststore.vn... Trong đó, trang thuviencoso.vn cung cấp gần 700 cuốn sách lý luận, chính trị, pháp luật cho độc giả trong và ngoài nước. Tính đến cuối năm 2024, website này đã có gần 7 triệu lượt truy cập và hơn 1,2 triệu lượt tải tài liệu, cho thấy sức lan tỏa mạnh mẽ của tri thức chính thống trong môi trường số khi được triển khai đúng hướng, đúng nhu cầu của cán bộ, đảng viên và nhân dân. Đây là một mô hình tiêu biểu về xuất bản số phục vụ nhiệm vụ chính trị, kết hợp giữa đổi mới công nghệ và mở rộng tiếp cận tri thức tới cơ sở.

Cùng với đó, nhiều nhà xuất bản khác đã tích cực đầu tư hạ tầng kỹ thuật và hợp tác với các công ty công nghệ để xây dựng kho dữ liệu trực tuyến với hàng nghìn đầu sách điện tử, thu hút hàng triệu lượt tải và đọc mỗi năm. Mặc dù còn phân tán, song sự xuất hiện của các nền tảng này đã từng bước hình thành hệ sinh thái xuất bản số Việt Nam.

Một trong những điểm nổi bật của giai đoạn 2020 - 2024 là sự lan tỏa của chuyển đổi số đến khâu phát hành và quảng bá xuất bản phẩm. Nếu như trước đây, phát hành chủ yếu dựa vào hệ thống nhà sách truyền thống, thì ngày nay, các nhà xuất bản đã mở rộng kênh phân phối qua các sàn thương mại điện tử (Shopee, Tiki, Lazada) và nền tảng mạng xã hội (Facebook, TikTok, YouTube). Các sàn thương mại điện tử đang trở thành “đối tác chiến lược” của nhiều nhà xuất bản, giúp giảm chi phí vận chuyển và mở rộng thị trường đến vùng sâu, vùng xa, nơi hệ thống phát hành truyền thống khó tiếp cận. Nhờ đó, hoạt động xuất bản ở Việt Nam ngày càng hội nhập với mô hình kinh doanh số toàn cầu,

góp phần thúc đẩy quá trình chuyển đổi số toàn diện của ngành.

Tuy nhiên, bên cạnh những thành tựu đạt được, chuyển đổi số ngành xuất bản Việt Nam cũng phải đối mặt với nhiều khó khăn, thách thức:

Thứ nhất, nhân lực số còn yếu và thiếu. Nhiều nhà xuất bản chưa có bộ phận kỹ thuật riêng, phải thuê các dịch vụ lập trình, quản trị nền tảng, bảo mật và phân tích dữ liệu. Điều đó khiến nhiều đơn vị dù có kế hoạch chuyển đổi số nhưng vẫn lúng túng trong tổ chức triển khai.

Thứ hai, chất lượng và chuẩn hóa dữ liệu xuất bản số còn bất cập. Mỗi nhà xuất bản sử dụng định dạng khác nhau (PDF, ePub, mobi, audio...), thiếu quy chuẩn thống nhất, gây khó khăn cho việc tích hợp vào cơ sở dữ liệu quốc gia. Việc bảo vệ bản quyền điện tử (Digital Rights Management - DRM) vẫn là bài toán nan giải, khi tình trạng chia sẻ, sao chép, đăng tải lậu trên các diễn đàn, mạng xã hội diễn ra phổ biến. Điều này cho thấy hệ thống pháp lý và công cụ quản lý chưa theo kịp thực tế phát triển.

Thứ ba, mô hình kinh doanh và thị trường sách số chưa thực sự bền vững. Phần lớn các sản phẩm sách điện tử hiện nay được phát hành với mức giá thấp, nhiều đầu sách được cung cấp miễn phí nhằm mục đích quảng bá, trong khi chi phí đầu tư số hóa, lưu trữ, tuyên truyền lại cao. Điều này khiến nhà xuất bản gặp khó khăn trong việc tái đầu tư và duy trì hoạt động lâu dài nếu không có sự hỗ trợ chính sách kịp thời từ phía Nhà nước. Bên cạnh đó, quá trình chuyển dịch sang “văn hóa

đọc số” còn chậm do tâm lý “thích sách giấy” vẫn phổ biến trong một bộ phận độc giả, đặc biệt là nhóm cán bộ, nghiên cứu, học sinh phổ thông.

Thứ tư, hạ tầng công nghệ toàn ngành còn phân tán, thiếu nền tảng dùng chung. Mặc dù đã có các hệ thống độc lập như *ebook365.vn* hay *stbook.vn*, song chưa có cơ sở dữ liệu liên thông giữa các nhà xuất bản và Cục Xuất bản, In và Phát hành để phục vụ công tác quản lý, thống kê, tra cứu bản quyền. Hệ thống định danh điện tử cho xuất bản phẩm, cơ sở dữ liệu quốc gia về xuất bản (National Publishing Database) vẫn đang trong quá trình thử nghiệm, chưa vận hành trên phạm vi toàn ngành.

Thứ năm, chính sách và hành lang pháp lý cho xuất bản số còn thiếu đồng bộ. Việc xác định phạm vi “xuất bản điện tử”, quy trình cấp phép, lưu trữ, kiểm duyệt và xử lý vi phạm trong không gian mạng vẫn còn nhiều khoảng trống. Một số quy định hiện hành trong Luật Xuất bản năm 2012 và các văn bản hướng dẫn đã bộc lộ những hạn chế nhất định khi áp dụng với sản phẩm số, nhất là trong bối cảnh sự phát triển của AI, tự xuất bản (self-publishing) và nền tảng xuyên biên giới.

Từ thực tiễn trên có thể nhận định, quá trình chuyển đổi số trong ngành xuất bản Việt Nam đang ở giai đoạn chuyển tiếp quan trọng, vừa đạt được những thành quả bước đầu, vừa bộc lộ những rào cản cơ bản.

Với hoạt động xuất bản sách lý luận, chính trị, chuyển đổi số không chỉ nhằm nâng cao hiệu quả hoạt động của nhà xuất bản, mà

quan trọng hơn là để mở rộng tầm ảnh hưởng của tri thức chính thống trong môi trường số, góp phần bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng, định hướng dư luận xã hội, lan tỏa giá trị văn hóa và tri thức lý luận, chính trị đến mọi tầng lớp nhân dân. Trong thời gian tới, việc tiếp tục hoàn thiện thể chế, xây dựng hạ tầng dữ liệu liên thông, phát triển đội ngũ nhân lực số và đổi mới mô hình xuất bản - phát hành - lưu trữ điện tử sẽ là những điều kiện tiên quyết để ngành xuất bản Việt Nam bước sang giai đoạn “số hóa toàn diện và bền vững”.

3. Định hướng đẩy mạnh chuyển đổi số trong hoạt động xuất bản ở Việt Nam trong thời gian tới

Trong bối cảnh chuyển đổi số đang trở thành xu thế toàn cầu, việc định hướng phát triển của ngành xuất bản Việt Nam phải đặt trong tổng thể chiến lược phát triển văn hóa, con người và bảo vệ nền tảng tư tưởng của Đảng. Chuyển đổi số không chỉ là sự thay đổi về công nghệ hay phương thức kỹ thuật, mà còn là một tiến trình chính trị - tư tưởng - văn hóa sâu sắc, gắn với trách nhiệm của toàn ngành xuất bản trong việc truyền bá, lan tỏa tri thức chính thống, củng cố niềm tin xã hội và phát huy bản sắc Việt Nam trong không gian mạng. Định hướng phát triển giai đoạn tới cần được xác định theo những phương diện cơ bản sau đây.

Một là, kiên định mục tiêu và định hướng tư tưởng trong toàn bộ tiến trình chuyển đổi số.

Mọi hoạt động đổi mới công nghệ, mô hình hay phương thức xuất bản đều phải đặt trong khuôn khổ chủ trương, đường lối của Đảng và pháp luật của Nhà nước, bảo đảm

tính đảng, tính tư tưởng và tính khoa học trong từng xuất bản phẩm. Do đó, chuyển đổi số trong xuất bản phải vừa hiện đại, vừa kiên định, bảo đảm nội dung chính trị, không để thị hiếu thương mại làm phai nhạt bản sắc văn hóa cách mạng. Tính tư tưởng phải là hạt nhân dẫn dắt mọi đổi mới về hình thức, nền tảng và phương thức truyền tải tri thức.

Trong điều kiện bùng nổ công nghệ số và toàn cầu hóa thông tin, xuất bản Việt Nam đứng trước nhiều cơ hội và thách thức đan xen. Các mô hình sản xuất, phát hành sách điện tử (ebook), sách nói (audiobook), nền tảng xuất bản số và hệ sinh thái nội dung đa phương tiện đang mở ra không gian sáng tạo rộng lớn, song cũng tiềm ẩn nguy cơ “phi chính trị hóa” nội dung, thương mại hóa giá trị tri thức. Chính vì vậy, sự kiên định về mục tiêu và định hướng tư tưởng không chỉ là yêu cầu mang tính nguyên tắc, mà còn là điều kiện sống còn để ngành xuất bản giữ vững bản chất cách mạng, bảo đảm tính định hướng xã hội chủ nghĩa trong toàn bộ tiến trình chuyển đổi số.

Hai là, phát triển đồng bộ hạ tầng công nghệ và dữ liệu số phục vụ xuất bản.

Chuyển đổi số chỉ thực chất khi ngành xuất bản sở hữu hạ tầng công nghệ đủ mạnh, bảo đảm tính liên thông, an toàn, bảo mật và quản lý thống nhất trên phạm vi toàn ngành. Cần hình thành cơ sở dữ liệu quốc gia về xuất bản, kết nối giữa các nhà xuất bản, thư viện, cơ quan quản lý, phục vụ tra cứu, lưu trữ, kiểm duyệt, bản quyền và phân phối điện tử. Đây không chỉ là giải pháp nâng cao năng lực quản lý nhà nước, mà còn giúp phát huy nguồn lực tri thức chung của quốc gia, thúc

đẩy phát triển kinh tế tri thức và văn hóa đọc trong kỷ nguyên số. Trong quá trình đó, cần ưu tiên đầu tư, phát triển và hoàn thiện các nền tảng số với định hướng chính trị rõ ràng, để trở thành “hệ sinh thái xuất bản số chính thống” của Việt Nam.

Ba là, đẩy mạnh số hóa nội dung và xây dựng kho tri thức quốc gia.

Trong thời đại dữ liệu, nội dung chính là “linh hồn” quyết định vị thế, tầm ảnh hưởng và sức mạnh tư tưởng của ngành xuất bản. Nếu hạ tầng công nghệ là nền móng, thì nội dung số hóa là “nguồn năng lượng” nuôi dưỡng hệ sinh thái xuất bản số quốc gia. Việc số hóa có chọn lọc, có định hướng các xuất bản phẩm và công trình nghiên cứu khoa học không chỉ nhằm phục vụ tra cứu, học tập, mà còn góp phần xây dựng “tài nguyên tri thức tư tưởng quốc gia” - kho dữ liệu nền tảng của văn hóa Việt Nam trong kỷ nguyên số.

Trong xu thế toàn cầu hóa thông tin, việc hình thành một hệ thống tri thức số có giá trị lý luận và thực tiễn là nhiệm vụ mang tầm chiến lược quốc gia. Điều đó không chỉ giúp công tác nghiên cứu, đào tạo, cung cấp tri thức cho các tầng lớp nhân thuận lợi hơn, mà còn tạo nên “lá chắn mềm” trước làn sóng thông tin sai lệch, xuyên tạc trên không gian mạng, góp phần bảo vệ vững chắc nền tảng tư tưởng của Đảng và bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam trong thời đại số.

Bốn là, phát triển mô hình xuất bản - phát hành - truyền thông tích hợp trong môi trường số.

Xuất bản số không chỉ dừng lại ở việc số hóa sách giấy, mà phải tiến tới mô hình

xuất bản tích hợp đa nền tảng, kết nối chặt chẽ ba khâu: xuất bản, phát hành và truyền thông trong một chuỗi giá trị số thống nhất. Việc sử dụng các kênh truyền thông xã hội, sàn thương mại điện tử, nền tảng video, sách nói, podcast... cần được định hướng và quản lý chặt chẽ, bảo đảm lan tỏa nội dung chính thống tới mọi tầng lớp nhân dân. Các mô hình này nếu vận hành theo nguyên tắc “nội dung dẫn dắt công nghệ” sẽ góp phần biến không gian mạng thành trận địa tư tưởng mới của Đảng trong thời đại số.

Năm là, chú trọng xây dựng đội ngũ cán bộ xuất bản có trình độ, am hiểu công nghệ và có năng lực sáng tạo số.

Nhân tố con người là trung tâm của mọi tiến trình chuyển đổi số. Đội ngũ cán bộ, biên tập viên, kỹ thuật viên trong ngành xuất bản cần có trình độ, kỹ năng. Việc hình thành thể hệ “biên tập viên số” - những người vừa thạo công nghệ, vừa tinh thông chuyên môn, vừa sáng tạo trong truyền thông là hướng đi mang tính quyết định, bảo đảm chuyển đổi số phục vụ đúng mục tiêu, lý tưởng và định hướng của Đảng, Nhà nước và Nhân dân.

Sáu là, phát triển văn hóa số của ngành xuất bản Việt Nam - hiện đại, nhân văn và định hướng xã hội chủ nghĩa.

Chuyển đổi số không chỉ là vấn đề kỹ thuật, mà là một quá trình văn hóa. Văn hóa số của ngành xuất bản phải được hình thành trên cơ sở các giá trị cốt lõi: trung thành với đường lối tư tưởng của Đảng, tôn trọng sự thật, đề cao giá trị nhân văn, thượng tôn pháp luật và hướng đến phục vụ cộng đồng. Khi văn hóa số được xây dựng vững chắc, nó sẽ

trở thành “lá chắn mềm” bảo vệ ngành xuất bản khỏi nguy cơ thương mại hóa, lai tạp hóa và lệch hướng tư tưởng trong môi trường số toàn cầu.

Tóm lại, định hướng phát triển của ngành xuất bản Việt Nam trong giai đoạn tới cần phải kết hợp hài hòa giữa chuyển đổi số toàn diện và kiên định mục tiêu, lý tưởng của Đảng, giữa hiện đại hóa phương thức hoạt động với giữ gìn giá trị cốt lõi của nền xuất bản cách mạng. Đó là con đường duy nhất để ngành xuất bản Việt Nam không chỉ tồn tại mà còn phát triển mạnh mẽ trong thời đại mới - vừa làm chủ công nghệ, vừa giữ vững vai trò là “người lính tư tưởng” của Đảng trên mặt trận văn hóa - tư tưởng trong kỷ nguyên số. ♦

1. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2021, t. I, tr. 214.

2. Đảng Cộng sản Việt Nam: *Dự thảo các văn kiện trình Đại hội XIV của Đảng (Tài liệu sử dụng tại đại hội đảng bộ cấp xã, cấp tỉnh và tương đương)*, Nxb. Chính trị quốc gia Sự thật, Hà Nội, 2025, tr. 383.

3. “Internet Việt Nam: Ba mươi năm phát triển thần tốc”, ngày 27/12/2024, <https://mst.gov.vn/internet-viet-nam-ba-muoi-nam-phat-trien-than-toc-197241227122858638.htm>.

4. “Xuất bản trong kỷ nguyên số: Những thách thức mới”, ngày 25/12/2024, Trang thông tin điện tử Nhà xuất bản Kim Đồng, <https://nxbkimdong.com.vn/blogs/su-kien/xuat-ban-trong-ky-nguyen-so-nhung-thach-thuc-moi>.

5. Xem TS. Văn Thanh Mai - TS. Vũ Văn Tuấn: “Văn hóa phải soi đường cho quốc dân đi”, Báo Quân đội nhân dân điện tử, ngày 27/11/2021, <https://www.qdnd.vn/chinh-tri/cac-van-de/van-hoa-phai-soi-duong-cho-quoc-dan-di-678764>.

6. Dung Trần: “Khởi đầu lạc quan cho số hóa xuất bản phẩm”, Báo Nhân Dân điện tử, ngày 30/10/2024, <https://nhandan.vn/khoi-dau-lac-quan-cho-so-hoa-xuat-ban-pham-post842160.html>.

7. Dung Trần: “Khởi đầu lạc quan cho số hóa xuất bản phẩm”, *Tlđđ*.

8. Hoàng Nguyên An: “Xu hướng xuất bản mới - Chia khóa nào giúp ngành xuất bản phát triển bền vững”, Tạp chí Khoa học và Công nghệ Việt Nam điện tử, ngày 28/02/2025, <https://vjst.vn/xu-huong-xuat-ban-moi-chia-khoa-nao-giup-nganh-xuat-ban-phat-trien-ben-vung-68625.html>.